

TOPLUMSAL KALKINMA AÇISINDAN İLKÖĞRETİMDE ÇOCUĞU OLAN AİLELERİN EĞİTİM GEREKSİNİMLERİ¹

Doç. Dr. Aylanur ATAKLI

Hacettepe Üniversitesi
Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu

Toplumsal yapı içerisinde yer alan ailenin eğitim gereksinimlerinin incelendiği bu araştırma, ilköğretim okullarında çocuğu olan 400 aile üzerinde yapılmış ve şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Aileler kendilerini nasıl değerlendirmektedirler?
2. Aileler, okul ile iletişimlerini nasıl değerlendirmektedirler?
3. Aileler, kendilerine yönelik eğitim programlarına katılmak istemekte midirler?
4. Ailelerin eksikliğini hissettikleri konular nelerdir?
5. Aileler, eğitim programlarında hangi yöntemlerin kullanılmasını istemektedirler?

Anket sonucu toplanan veriler % olarak değerlendirilmiş olup, bulgulardan bir kaçı aşağıda verilmiştir: Ailelerin, çocuklarının okul yaşamına dönük yaşantılarda kendilerini yeterli hissetmedikleri; geçmişte kendi okul yaşantılarından memnun olmadıkları, öğretmenlerle görüşmeye sıkça gitmedikleri; okul toplantılarına katılmadıkları; çocuğa yardımcı olabilmek için pek çok konuda eğitim almak istedikleri ve bu eğitimin belirli gün ve saatte bir öğretmen tarafından verilmesini arzuladıkları saptanmıştır.

Eğitim, istenilen yaşam düzeyine ulaşmak çabası olan kalkınmamızın etkili araçlarından olduğundan, günümüzde toplumlar kalkınmak için geniş kitlelerin eğitim ve kültür düzeyini yükseltmeye uğraşmaktadırlar. Eğitimin öneminden dolayı tüm dünya, eğitimde yeniden yapılanma

*Bu çalışma İngilizcesi Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 1998, vol:15, no: 2'de yayınlanan "Needs Assessment of The Families With The Children At The Age Basic Education In Terms of Social Development" adlı makalenin Türkçe çevirisidir.

AİLELERİN EĞİTİM GEREKSİNİMİ

aylamr ataklı

üzerinde durmakta ancak okul örgütünün temel özelliklerinde fazla değişme gözlenmemektedir (Johnston and Hedeman, 1994: 136).

Eğitim sisteminin odak noktası öğrencidir. Bu durumda, eğitim sistemindeki etkinliklerin öğrencinin amaçlanan biçimde eğitilmesine dönük olması, çocuklarını iyi yetiştirmek isteyen ailelerin fedakarlık etmesini gerektirmektedir. O halde aileleri eğitmeden çocukların eğitilmesi mümkün görülmemektedir. Aile kavramı ele alındığında bazı bilim adamları ailenin çok genel bir şekilde tanımlanmasının ve her toplum yahut kültür için sınırının belirlenmesinin, kendi başına çalışma konusu yapılmasının doğru olacağını ifade etmektedirler (Bolchemier, 1997; Vallestein and Smith : 1990; Giddens: 1989).

Aile, "ana-baba, çocuklar ve tarafların kan akrabalarından meydana gelmiş ekonomik ve toplumsal bir birliktir (Gökçe, 1991: 207). Ya da "evlenme, kan veya evlatlık edinme bağlarıyla birbirine bağlanmış, aynı evde yaşayan, aynı geliri paylaşan, oynadıkları çeşitli roller çerçevesinde birbirine tesir eden, kendilerine has bir görgüyü devam ettiren insanlar topluluğudur" (Şahinkaya, 1991: 38). Levy ve Fallers (1996: 12), ailenin üyeleri ve işlevleri önceden belirlenmiş tek bir sosyal birim şeklinde değil, akrabalık ilkesine göre organize edilmiş,

söz konusu işlevlerin çeşitli yönlerini icra eden küçük bir grup olarak tanımlanmasının daha uygun olacağını düşünmektedirler. Aile, pek çok bilim adamı tarafından daha geniş kapsamlı tanımlanmasına rağmen bu çalışmada eğitim gereksinimi anne-baba için düşünülmüştür.

Aile günümüze dek çocuğun gelişim ve eğitiminde önemli rol oynamıştır. Bu rol geleneksel toplumlarda, sanayi toplumlarına göre daha yoğun ve daha yaygın bir biçimde görülmektedir. Sanayi toplumlarına doğru gidildikçe kızılı bir bilgi ve kültür biçimi oluşmuş, mesleklerin sayısı artmıştır. Böylece mesleklerin gerektirdiği bilgi ve beceriler bu alanların uzmanlarına bırakılmış, dolayısı ile aile, çocukların eğitimini eğitim kurumlarına devretmiştir. Ancak bu değişme ve gelişmelere rağmen, çocukların eğitimindeki önemi azalmayıp artmıştır.

Yapılan araştırmalara göre başarıyı belirlemede ev ortamının etkisinin okul programının etkilerinden daha baskın olduğu, ailenin çocuk eğitimi üzerindeki bilgisizliğin çocuğu olumsuz etkilediği, aileye eğitim verildiği durumda çocuklarında olumlu değişiklikler olduğu, ailenin okul ile iletişimsizliğinin çocuk başarısını olumsuz etkilediği bulunmuştur (Ballantine,

1983: 73; VVebe and Villiamy, 1996: 303). Çocuğun okul başarisında ailenin önemi üzerine pek çok bilim adamı aynı görüştedir: Okulda başlayan bir çok eğitsel çalışmalar öğrencinin ailesinde tamamlanmaktadır (Taymaz, 1995: 127). Okullar ocukların aileden getirdiği yanlışları düzeltmek için çok zaman ve emek harcamaktadır (Sağlamer, 1994: 26). Okulda başarılı olamayan çocuklar okul aktiviteleri ve okul amaçlarına ilgi duymayan ailelerin çocuklarıdır (Finders and Lewis, 1994: 50-54; Pourtois and Desmet, 1989: 69-101). Aileden kaynaklanan nedenlerle kitap okumayan, okula kahvaltısız gelen öğrenciler, öğretmenler için birer sorundur (Legotlo and VVesthuizen, 1996: 405).

Görüldüğü gibi demokratik toplumda okulda önemli rol oynayan aile öğesi, hem okul müdürü hem ğretmen ile olan ilişkisi nedeni ile ele alınmalı ve ailelere gereken eğitim verilmelidir. Dnn, okulu aileye kapalı tutan anlayışı yerini, aileye açık anlayışa bırakmadıkça eğitimde sürekliliği sağlamak mümkün değildir (Oktay, 1998: 27). Ancak aile eğitimi genellikle okul öncesi dönem için dşnlmekte, ilk ve ortaöğretimde çocuğu olan aileleri kapsayan çalışmalara sık rastlanmamaktadır, ilköğretim, Türk Eğitim Sisteminde yer alan örgün eğitim kurumlarının ilk kademesidir ve hiçbir ilköğretim okulu ailelerinden soyutlanmış olarak çalışamaz. Ailenin de bilgi ve manevi değerlerle donanmış olması gerekir. Aksi halde okulla iř birliği yapması zorlaşır. "Ancak bilinçli bir aile çocuğun ilgisini erken fark edip öğretmene yardımcı olabilir (Baltimore, 1985: 135). Buna rağmen ailelerin bir çok konuda kendilerini yetersiz hissettikleri, yurt içinde ve yurt dışında yapılmış araştırma bulguları ile de saptanmıştır (Ulusavaş, 1988 ; Bilgin, 1997: 31-40; Ersoy, 1997: 138; Fege, 1997: 76-79; Beller, 1997: 84-86; Klicka and Douglas, 1997: 80-83).

Aile eğitilmeden çocuğun eğitilemeyeceği düşüncesi ile, ailelerin eğitim gereksinimlerinin araştırıldığı bu araştırmada şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Aileler kendilerini nasıl değerlendirmektedirler?
2. Aileler, okul ile iletişimlerini nasıl değerlendirmektedirler?
3. Aileler, eğitim programlarına katılmaya istekli midirler?
4. Ailelerin, eksikliğini hissettikleri konular nelerdir?
5. Aileler, eğitim programlarında hangi yöntemlerin kullanılmasını istemektedirler?

Yöntem

Bu çalışmanın evrenini 1997-1998 öğretim yılında Ankara ili sınırları içerisinde yer alan resmi ilköğretim okullarında çocuğu olan veliler oluşturmaktadır, ilçelerden random yöntemi ile seçilen 60 ilköğretim okulundan yine random yöntemi ile belirlenen 450 aile araştırmanın örneklemini meydana getirmiştir. Ancak, 400 aile anketi cevaplamış ve bu anketler değerlendirmeye alınmıştır. Araştırmada veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen anket ile toplanmıştır. Hazırlanan anketin ön denemesi iki aşamadan geçirilmiştir. Birinci aşamada geçerlik ve güvenirlik hakkında ön bilgi toplamak amacıyla uzmanlarla tartışılmıştır, ikinci aşamada, ailelerden oluşturulan deneme grubuna anket uygulanıp görüşleri alınarak düzeltmeler yapılmıştır. Türkiye'de çekirdek ailelerin oranının %82,8 olduğu bilindiğinden (Aile Araştırma Kurumu, 1995: 61) anketi anne ya da babanın doldurması istenmiştir. Anket sonucu toplanan verilerin frekans ve yüzde değerleri hesaplanmıştır.

Bulgular

Araştırmada elde edilen bulgular beş alt başlık halinde aşağıda sunulmuştur. Ancak deneklere ilişkin kişisel bilgiler, araştırmanın orijinalinde mevcut olup burada verilmemiştir.

Ailelerin kendilerini nasıl değerlendirdikleri

Tablo-1. Ailelerin Kendilerini Değerlendirmeleri

Madde		Evet	Hayır	Bazen
1. Çocuğunuza aile içerisinde eğitim verirken kendinizi yeterli ve bilgili hissediyor musunuz?	f:	214	76	110
	%:	53,5	19.	27,5
2. Çocuğunuzun okuldaki eğitimine yardımcı olurken kendinizi yeterli ve bilgili hissediyor musunuz?	f:	167	135	98
	%:	41,75	33,75	24,5
3. Geçmişte kendi okul hayatınızı düşündüğünüzde memnuniyet verici olarak kabul ediyor musunuz?	f:	124	211	65
	%	31.	52,75	16,25

Tablo-1'den anlaşılacağı gibi, ailelerin yarıdan az fazlası (%53,5) çocuğa aile içerisinde eğitim verirken kendilerini yeterli hissettiklerini ifade etmişlerdir. Çocuğun okuldaki eğitimine yardımcı olurken kendini yeterli hisseden ailelerin oranı ise %41,75'dir. Geçmişte kendi okul yaşantılarını düşündüklerinde ailelerin yarıdan az fazlası [% 52,75) memnuniyet verici olmadığını belirtmişlerdir.

Ailelerin okul ile iletişimlerini nasıl değerlendirdikleri

Tablo-2. Ailelerin Okul ile iletişimlerini Değerlendirmeleri

Madde		Evet	Hayır	Bazen
1. 1-Sıkça çocuğunuzun öğretmeni / öğretmenleri ile konuşmaya gider misiniz?	f:	153	196	33
	%	38,25	49.	8,25
2. 2-Sıkça çocuğunuzun okulunun müdürü ile konuşmaya gider misiniz?	f:	85	281	34
	%	21,25	71,75	8,5
3. 3-Okul toplantılarına düzenli olarak katılır mısınız?	f:	250	104	46
4.	%	62,5	26,	11,5
5. 4-Çocuğunuzun okulda aldığı eğitimden memnun musunuz?	f:	186	120	94
	%:	46,5	30.	23,5
6. 5-Gerektiğinde çocuğunuzun okulundaki faaliyetlerde görev almak ister misiniz?	f:	123	177	100
	%	30,75	44,25	25.

Tablo-2'den anlaşılacağı gibi, ailelerin % 49'u çocuğun öğretmenleri ile, % 71,75'i müdür ile, görüşmeye sıkça gitmemektedir. Ailelerin % 62,5 gibi önemli bir kısmı okul toplantılarına düzenli olarak katılmakta, yarıya yakını da (% 46,5) çocuğun okulda aldığı eğitimden memnun kalmaktadır. Okuldaki faaliyetlerde görev almayı isteyenler ise grubun % 30, 75'i dir.

Ailelerin kendilerine yönelik eğitim programlarına katılmayı isteyip istememeleri

Tablo-3. Ailelerin Eğitim Programlarına Katılmaya Ne derece istekli oldukları

Madde		Evet	Hayır	Kararsızım
Çocuğunuzu daha iyi tanımanız ve ona yardımcı olmanız açısından ailelere yönelik eğitim programları düzenlense katılmak ister misiniz?	f	257	96	47
	%	62,25	24.	11,47

Tablo-3'de görüleceği gibi, ailelerin % 64,25'i, kendilerine yönelik olarak düzenlenen eğitim programlarına katılmak istemektedirler.

AİLELERİN EĞİTİM GEREK

aylanur ataklı

Ailelerin, çocuğun karşısında zorluk çektikleri davranışlar

Tablo-4. Ailelerin Zorluk Çektikleri Davranışlar

Madde		Hiç	Az	Orta	çok
7. Çocuğa iyi örnek olma	f:	125	158	77	40
	%	31,25	39,5	19,25	10.
8. Toplum kurallarını öğretme	f	152	140	90	18
	%	38.	35.	22,5	4,5
9. Çocuğa tutarlı davranma	f	146	126	99	29
		36,5	31,5	24,75	7,25
10. Sabırlı ve hoş görülü olma	f	130	122	84	64
	%	32,5	30,5	21.	15,25
11. Çocuğa yeterli zaman ayırma	f	86	95	130	88
	%	21,5	23,75	32,5	22.
12. Kendi işini kendisinin yapmasına fırsat verme	f	211	82	67	40
	%	52,75	20,5	16,75	10.
13. Sevgisini gösterme ve çocukta sevme duygusunun gelişmesine yardım etme	f	224	93	46	37
	%	56.	23,25	11,5	9,25
14. Arkadaş edinmesine yardım etme	f:	151	110	79	60
	%	37,75	27,5	19,75	15.
15. Utangaçlık, korku, kötü niyet gibi duyguları yenmesine yardım etme	f:	158	110	79	60
	%	39,5	33,25	15,5	11,75
16. Çocuğa, sahip oldukları ile mutlu olmayı öğretme	f:	151	109	79	61
	%	37,75	27,25	19,75	15,25
17. Ödül ve cezayı etkili kullanma	f:	109	79	151	61
	%	27,25	19,75	37,75	15,25
18. Çocuğun önünde öğretmen hakkında konuşurken neyin doğru neyin yanlış olduğunu bilme	f:	185	104	36	75
	%	46,25	26	9.	18,75
19. Oyun ve çalışma saatlerini planlama	f:	103	97	102	98
	%	25,75	24,25	25,5	24,5
20. Temizlik alışkanlığı kazandırma	f:	52	97	211	40
	%	52,75	24,25	52,75	10.
21. Derslerine yardımcı olma	f:	155	90	88	67
	%	38,75	22,5	22.	16,75
22. Yeteneğini keşfetme	f:	164	103	85	48
	%	41	25,75	21,25	12.
23. Yaşa uygun oyuncak seçme	f:	156	86	91	67
	%	39.	21,5	22,75	16,75
24. Yaşa uygun kitap seçme	f:	154	101	99	46
	%	38,5	25,25	24,75	11,5
25. Çocuğu dinleme	f:	185	89	80	46
	%	46,26	22,25	20.	11,5
26. Söz geçirme	f:	95	93	116	96
	%	23,75	23,75	29.	24.
27. Dengeli beslenme konusunu bilme	f:	109	151	79	61
	%	27,25	37,75	19,75	15,25
28. Cinsellikle ilgili sorulara cevap verme	f:	81	22	187	n o
	%	20,25	5,5	46,75	27,5
29. Uyku saatini ayarlama	f:	117	63	136	84
	%	27,75	15,75	34.	21.
30. Çocuk ile iletişim becerisi	f:	180	147	50	23
	%	45.	36,75	12,5	5,75
31. Yaş dönemlerine ilişkin bilgi	f:	60	193	130	17
	%	15.	48,25	32,5	4,25

Tablo-4. Ailelerin Zorluk Çektikleri Davranışlar (Devamı)

Madde		Hiç	Az	Orta	çok
32. Okuma ve çalışma alışkanlığı kazandırma	f:	47	63	191	99
	%	11,75	15,75	47,75	24,75
33. Boş zamanı değerlendirme	f:	311	50	25	14
	%	77,75	12,5	6,25	3,5
34. Sağlık bilgisi	f:	105	47	203	45
	%	26,25	11,75	50,75	11,25
35. Arkadaşlarının velilerini tanıma (Bu madde veliler tarafından önerilmiştir)	f:		—		261
	%				65,25
36. Babanın katılımı (Bu madde anneler tarafından önerilmiştir)	f:		—	—	84
	%	—	—	—	21.

Tablo-4'de ailelerin zorlandıkları ya da zorlanmadıkları davranışlar sunulmuştur. Anlaşılacağı gibi aileler, davranışların çoğunda zorlandıklarını belirtmişlerdir. Hiç zorlanmadıkları bir kaç davranış; çocuğa kendi işini yapmasına fırsat verme (%52,75), sevgi gösterme ve sevmeye duygusunun gelişmesini sağlama (%56), çocuğun önünde öğretmeni hakkında konuşurken neyin doğru neyin yanlış olduğunu bilme (%46,25), temizlik alışkanlığı kazandırma (%52,75), yeteneğini keşfetme (%41), çocuk ile iletişim kurma becerisine sahip olma (%45), çocuğun boş zamanlarını değerlendirme (% 77,75)'dir.

Ailelerin kendilerine yönelik eğitim programlarında kullanılmasını istedikleri yöntemler

Tablo-5. Eğitim Programlarında Kullanılması istenen Yöntemler

Madde	F	%
1. Belirli gün ve saatte bir öğretmenin eğitim vermesi ve soruları cevaplandırması	241	60,25
2. Eksiklik duyulan konulara ilişkin kitapçıklar hazırlanıp ailelere sunulması	86	21,5
3. Televizyon programları hazırlanıp ailelere oradan seslenilmesi	73	18,25

Tablo 5'den anlaşılacağı gibi, grubun yarısından fazlası (%60,25) belirli gün ve saatte kendilerine eğitim verilmesini istemektedirler.

Tartışma ve Öneriler

Eskiden olduğu gibi ebeveynlerin doğal olarak annelik ve babalık yapabileceklerini ve her ailenin kendine göre bir tarzı olduğunu kabul etmek mümkün değildir. Anne ve babanın, okul çağındaki çocuklarına model olmaları için eğitilmiş olmaları gerekir. Diğer taraftan "öğretmenlere göre aileler çocuklarının eğitimi ile ilgilenmemektedirler" (Casonova,

1996: 31). Bu durum, aile eğitimini gündeme getirmektedir. Aile eğitiminin yararları araştırmalarla da saptanmıştır (Kağıtçıbaşı, 1990: 25. , Üstünoğlu, 1990: 40-48). Eğitim alan aile, öğretmen ve müdür karşısında kendine güven duyacaktır (Bursalıoğlu, 1994: 52).

Aile ve okul eğitiminin birbirinden etkilendiği, aile eğitilmeden çocuğun eğitilemeyeceği düşüncesinden kaynaklanan bu araştırmada saptanan sonuçlar şu şekilde tartışılmıştır:

- a) Tablo-1'de, ailelerin çocuğa aile içerisinde eğitim verirken daha az, okuldaki eğitimine yardımcı olurken daha çok zorlandıkları görülmektedir. Bu durum ailelerin evde kendi ailelerinden gördükleri gibi davrandıklarını ama okulda bu yöntemin geçerli olmadığını düşündürmektedir. Ailelerin geçmişte kendi okul yaşantılarının memnuniyet verici olmadığını belirtmeleri de ilginç olmakla beraber bir başka araştırma bulguları ile benzerdir (Finders and Lewis, 1994: 50-54). Türk toplumundaki ailelerin, geçmişteki okui yaşantılarından memnun olmamaları, eski eğitim sisteminde geçerli olan "eti senin, kemiği benim" anlayışının altında yatan otoriter tutuma bağlanabilir.
- b) Tablo-2'de aileler çocuğun okulu ile iletişimlerini değerlendirirken öğretmenler ve müdür ile görüşmeye sıkça gitmediklerini belirtmişlerdir. Oysa ailenin, okul ile yakın iletişimde bulunması, kararlarda etkili olması, okulun kalitesini etkiler. Çünkü hizmet dolaylı olarak ailelere verilmektedir (Davies and Ellison, 1995: 12). Araştırmaya katılan grubun önemli bir bölümü okul toplantılarına düzenli olarak katıldıklarını (%62,5) ve çocuğun okul eğitiminden memnun olduklarını (%46,5) belirtmişlerdir. Ancak bir başka soruda okui faaliyetlerinde görev almayı istemediklerini ifade etmişlerdir (%44,25) ve bu sonuç oldukça düşündürücüdür.
- c) Tablo-3'de görüleceği gibi ailelerin yarısından fazlası kendileri için düzenlenecek eğitim programlarına katılmak istemektedirler (%62,25). Bu bulgu, giriş bölümünde verilen başka araştırmaların ile de desteklenmektedir. Ailelerin eğitim almaya istekli olmaları, çocuklarına önem verdiklerinin ve onları iyi yetiştirmeyi arzu ettiklerinin bir göstergesi sayılabilir.
- d) Tablo-4'den anlaşılacağı gibi, ailelerin çocuğun karşısında zorlandıkları konular oldukça fazladır. Bu eksikliklerin bir an önce

A İLELERİN E Ğ İT İM GEREKSİNİMİ

uyamlr ataklı

giderilmesi ve ailelerin kendilerini kuvvetli hissetmelerinin sağlanması gelişmiş bir toplum için kaçınılmazdır.

- e) Tablo-5'de sunulduğu gibi, eğitim programlarının belirli gün ve saatte bir öğretmen tarafından sürdürülmesi istenmektedir. Bu sonuçtan ailelerin, soru sorup cevap alabilecekleri bir ortam istedikleri düşünülebilir.

1 Yaptığımız çalışma ailelerin, çocuğun okul eğitimini destekleyecek pek çok davranışa sahip olmadıklarını ama öğrenmek istediklerini göstermektedir. Konuya çözüm getirebilmek için; ailelere yönelik eğitim programları düzenlenmeli, bu programların içeriği; iletişim, arkadaşlık, olumsuz duyguları yenme, ödül-ceza, oyun ve çalışma saatleri, derslere yardım, oyuncaklar ve kitaplar, beslenme, sağlık, cinsellik, uyku vs. olmalıdır. Eğitim programlarında öğretmenlerden ve üniversitelerden yardım istenmeli, programa anne ya da babanın katılımı zorunlu olmalı, eğitim yılda en az iki kez gerçekleştirilmelidir. Diğer taraftan geçmişte kendi okul yaşantısı memnuniyet verici olmayan aileler bu düşünceden kurtarılmalı, müdür ve öğretmenlerle daha sık iletişim kurmaları ve okuldaki faaliyetlere katılmaları özendirilmelidir. Okul her yönden, her düzeydeki anne-babanın eğitim merkezi haline gelmelidir. Çünkü anne-baba, bir toplumda mevcut birincil yapı olan ailenin iki önemli ferdidir. Bu iki ferdin, çocuk üzerindeki önemi açıktır.

Kaynakça

- Ballantine, H. Jeanne. (1983). The Sociology of Education, A Systematic Analysis, Nevvjersey: Prentice Hail Inc. , p.73
- Belter, A. Catherine. (1997)."Parental Rihts Legislation: A Bad Idea" Educational Leadership, 95 (3): 84-86.
- Beltimore, Maryland. (1985)."Final Recommendations of the Commission on QualityTeaching", ERIC, 20 (1): 135.
- Bilgin, Asude. (1997)." Ana-Babaların Çocuklarının Yetenek, ilgi ve Değerlerini Algılamaları, Eğitim ve Bilim Dergisi, 21(104): 31-40.
- Bolchemier, Janet. L.(1997). "Rediscovering Families and Households: Restructuring Rural Society and Rural Sociology", Rural Sociology, 62 (1): 20.

AİLELERİN EĞİTİM GEREKSİNİMİ

aylamır ataklı

- Bursahoğlu, Ziya. (1994). Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış, Ankara: Pegem yayını, no: 9. s. 52.
- Casonova, Ursula. (1996)."Pareni Involvement: A Call For Prudence", Educational Research-her, 25 (8): 31.
- Davies, Brent and Linda Ellison. (1995). "Improving The Quality of Schools. Ask the Clients?", School Organizations, 15 (1): 12.
- Ersoy, Ali. Fuat. (1997)."Aile İçi Etkileşim ve Ailede Meydana gelen Bazı Sorunlar Üzerine Bir Araştırma", Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 1(1): 138
- Fege, F. Arnold. (1997). "Parental Rights: Yes! Parental Rights Legislation: No!" Educational Leadership, 95(3): 76-79.
- Finders, Margaret and Cynthia Levvis. (1994). "Why Some Parents Don't Come to School", Educational Leadership, 51 (8) : 50-54.
- Giddens, Anthony. (1989). Sociology. Polity press. p.384.
- Gökçe, Birsen. (1991). "Aile ve Aile Tipleri Üzerine Bir inceleme", Aile Yazıları 1 Temel Kavramlar Yapı ve Tarihi Süreç içinde (205-224) (der) Beylül Dileçligil ve Ahmet Çiğdem. Ankara: T.C Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu.
- Jary, David and Julia, Jary. (1995). Collins Dictionary of Sociology. (2nd ed) Glasgow: Harper Collins Publishers. p. 223.
- Johnston, Sue and Maree Hedeman. (1994). "With devolution Comes Collaboration, but it's Easier Said Than Done", School Organization, 14 (2): 136.
- Kağıtçıbaşı, Çiğdem. (1990). İnsan, Aile, Kültür. İstanbul: Remzi Kitabevi s. 25.
- Klicka J. Christopher and W. Phillips, Douglas. (1997). "Why Parental Rights Laws Are Necessary", Educational Leadership, 95 (3.9 : 80-83.
- Legotlo, Marekva and Philip C. Van der Westhuizen (1996). "Problems Facing New Principals in Developing Countries". Educational Management and Administration, 24 (1) : 405.
- Levy, Marion. J. And A. Lloyd, Fallers (1996). "The Family: Some Comparative Considerations", Kinship and Family Organization, içinde (10-13), (ed) Bernard Farber, New York: John Wiley Sons, Inc, p. 12.
- Oktay, Ayla. (1998). "Türkiye'de Öğretmen Eğitimi", Milli Eğitim Dergisi, sayı 137, s. 27.

AİLELERİN EĞİTİM GEREKSİNİMİ

- Pourtois, Jean, Pierre and Huguette Desmet, (1989). Education familiale Remie Francaise de Pedagogie, no: 86 . p. 6,9-101.
- Sağlam, Emin. (1.994). "Bie Eğitim Kurumu Olarak Aile", Çağdaş Eğitim Dergisi, sayı: 199, s.26.
- Şahinkaya, Rezan. (1991). "Türk Aileleri Hangi Yönlerden Birbirlerinden Farklılıklar Gösterirler", Aile Yazıları 1 Temel Kavramlar Yapı ve Tarihi Süreç içinde (37-42) (der). Beylü Dileçligil ve Ahmet Çiğdem, Ankara: T:C : başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, s. 38.
- Taymaz, Haydar. (1995). Okul Yönetimi, Ankara: s. 127.
- T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu. (1995). Aile içi Şiddetin Sebep ve Sonuçları. Ankara: Genel yaym no: 86, s. 61
- Ulusavaş, Mualla. (1988). "Bursa ili Resmi Kreşlerinde Çocuğu olan Ana-babaların Öğrenme gereksinimleri ve Ana-babalık yeterliklerine Dayalı Bir Ana-baba Eğitimi Programı Önerisi, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Üstünoğlu, Ülkü. (1990). "Ailelerin okul Öncesi Dönemin Önemi Konusunda Bilinçlendirilmesi", Türkiye'de Aile Yılığı, Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu yayını, s. 40-48.
- VVallestein, Immanuel and Joan, Smith. (1990). "Households as an Institution of the VVorld-Economy", Fashioning Family Theory New Approaches içinde, (ed).Jetse Sprey. Sage Publications.
- Webb, Rosemary and Graham Villiamy, (1996). "The Changing Role Of the primary School Headteacher". Educational Management and Administration, 24 8 3) :303.